

POLISH SCIENCE JOURNAL

INTERNATIONAL SCIENCE JOURNAL

Issue 8(64)

Warsaw • 2023

POLISH SCIENCE JOURNAL

ISSUE 8(64)

INTERNATIONAL SCIENCE JOURNAL

WARSAW, POLAND
Wydawnictwo Naukowe "iScience"
2023

ISBN 978-83-949403-4-8

POLISH SCIENCE JOURNAL (ISSUE 8(64), 2023) - Warsaw: Sp. z o. o. "iScience", 2023. – 99 p.

Editorial board:

Bakhtiyor Akhtamovich Amonov, Doctor of Political Sciences, Professor of the National University of Uzbekistan

Mukhayokhon Botiraliyevna Artikova, Doctor of Science, Andijan State University

Bugajewski K. A., doktor nauk medycznych, profesor nadzwyczajny Czarnomorski Państwowy Uniwersytet imienia Piotra Mohyły

Tahirjon Z. Sultanov, Doctor of Technical Sciences, docent

Shavkat J. Imomov, Doctor of Technical Sciences, professor

Baxitjan Uzakbaevich Aytjanov, Doctor of Agricultural Sciences, Senior Scientific Researcher, Karakalpak Institute of Agriculture and Agrotechnology

Yesbos'i'n Polatovich Sadi'kov, Doctor of Philosophy (Ph.D), Nukus branch Tashkent state agrarian university

Nazmiya Muslihiddinovna Mukhitdinova, Doctor of Philology, Samarkand State University, Uzbekistan

Guljazira Mukhtarovna Utenbaeva, PhD, lecturer of the Department of Language Learning of the University of Public Safety

Indira Rustam Kizi Narkulova (Yokubova), Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Lecturer of the Department of Languages at the University of Public Safety of the Republic of Uzbekistan

Sharifjon Yigitalievich Pulatov, Doctor of Technical Sciences, Professor

Sayipzhan Bakizhanovich Tilabaev, Candidate of Historical Sciences, Associate Professor. Tashkent State Pedagogical University named after Nizami

Temirbek Ametov, PhD

Marina Berdina, PhD

Hurshida Ustadjalilova, PhD, associate professor, Kokand state pedagogical institute Uzbekistan

Dilnoza Kamalova, PhD (arch) Associate Professor, Samarkand State Institute of Architecture and Civil Engineering

Turdali Khaidarov, PhD, Kokand state pedagogical institute Uzbekistan

Sarvinoz Boboqulovna Juraeva, Associate Professor of Philological Science, head of chair of culturology of Khujand State University named after academician B. Gafurov (Tajikistan)

Oleh Vodiany, PhD

Languages of publication: українська, русский, english, polski, беларуская, қазақша, o'zbek, limba română, кыргыз тили, Հայերեն

Science journal are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees.

The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

TABLE OF CONTENTS

SECTION: ECONOMICS

Khomoyi S. (Bila Tserkva, Ukraine), Khomoyi M. (Kamianets-Podilskyi, Ukraine), Tomilova-Yaremchuk N. (Bila Tserkva, Ukraine), Lytvynenko V., Liudvenko D. (Kyiv, Ukraine), Khomiak N. (Bila Tserkva, Ukraine)	
PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF THE FORMATION OF THE ACCOUNTING DEPARTMENT AT AGRICULTURAL ENTERPRISES AND ELEMENTS OF ITS AUDIT	5

SECTION: HISTORY SCIENCE

Сугуралиева Фарида Ушкупуровна (Ташкент, Узбекистан)	
СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИТУАЦИИ ТУРКЕСТАНСКОГО КРАЯ В КОНЦЕ XIX – НАЧАЛЕ XX ВЕКА.....	17
Тилабаев Сайипжон Бакижанович (Ташкент, Узбекистан)	
ВОПРОСЫ СОВРЕМЕННОГО ИСТОРИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЕ	20
Тилабаев Сайипжон Бакижанович, Эштемиров Комилжон Гайрат угли, Базарова Райхона Элёрбек кизи, Ибрагимова Мактуба Жовлиевна (Ташкент, Узбекистан)	
НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ПО ИСТОРИЯ ТУРКЕСТАНСКОГО КРАЯ (КОНЦЕ XIX – НАЧАЛО XX ВЕКА).....	24
Шукуров Рустам Журакулович (Ташкент, Узбекистан)	
ИЗУЧЕНИЕ ИСТОРИИ БУХАРСКОГО ЭМИРАТА В ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ И РОССИИ (1991-2018 гг.).....	27

SECTION: CULTURAL SCIENCE

Абдимиталип кызы Нуриза (Ош, Кыргызская Республика)	
НАЗВАНИЕ ГОЛОВНЫХ УБОРОВ В КЫРГЫЗСКОМ ЯЗЫКЕ	32

SECTION: MEDICAL SCIENCE

Бугаевский Константин Анатольевич (Новая Каховка, Украина)	
НЕВРОЛОГИЯ: АНАТОМИЯ ОРГАНОВ ЦЕНТРАЛЬНОЙ И ПЕРЕФЕРИЧЕСКОЙ НЕРВНОЙ СИСТЕМЫ ЧЕЛОВЕКА, В ОТРАЖЕНИИ ФАЛЕРИСТИКИ, НА ТЕМАТИЧЕСКИХ ЗНАЧКАХ.....	37

SECTION: EARTH SCIENCE

Музика Тетяна, Недострелова Лариса (Одеса, Україна)	
АНАЛІЗ ПРОСТОРОВО-ЧАСОВОГО РОЗПОДІЛУ ОПАДІВ НА ТЕРИТОРІЇ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ	47
Чеботарьова Наталія, Недострелова Лариса (Одеса, Україна)	
ТРИВАЛІСТЬ СОНЯЧНОГО СЯЙВА ЯК ОДИН З ПОКАЗНИКІВ ГЕЛІОЕНЕРГЕТИЧНИХ РЕСУРСІВ КРАЇНИ.....	53

SECTION: EARTH SCIENCE

Музика Тетяна
магістр,
Недострелова Лариса
кандидат географічних наук
Одеський державний екологічний університет
(Одеса, Україна)

**АНАЛІЗ ПРОСТОРОВО-ЧАСОВОГО РОЗПОДІЛУ ОПАДІВ НА ТЕРИТОРІЇ
ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Анотація. В статтю проаналізовано режим осадків на станціях Житомирської області за період з 2004 по 2018 роки.

Ключевые слова: изменения климата, режим осадков, годовая изменчивость.

Abstract. The article analyzes the precipitation regime at stations in the Zhytomyr region for the period from 2004 to 2018.

Key words: climate change, precipitation regime, annual variability.

Вступ. Житомирська область входить до вологої, помірно теплої агрокліматичної зони [1, 2]. Розташування області у помірному поясі північної півкулі визначає клімат як помірно-континентальний, з теплим та вологим літом та м'якою хмарною зимою. На клімат області великий вплив мають повітряні маси із північної частини Атлантичного океану, в меншій мірі – з боку Північного Льодовикового океану. У формуванні мікроклімату області велику роль відіграють сонячна радіація, лісистість, заболоченість, річкова система, ґрунтово-рослинний покрив. Відсутність високих гірських піднять на території Житомирської області сприяє вільному переміщенню повітряних мас різного походження, що обумовлює значну мінливість погодних процесів в окремі сезони. Проте перехід від одного сезону року до другого, як правило, відбувається поступово. Протягом весни щомісячно зростає кількість опадів, особливо у травні, коли активізується конвективна діяльність. Літо триває з кінця травня до початку вересня, загалом сезон теплий та вологий. Щомісячна кількість опадів восени порівняно з літнім періодом значно зменшується, але змінюється їх характер – дедалі переважають тривалі облогові дощі, які за кількістю можуть бути сильними, іноді – дуже сильними. Взимку на Житомирщині в залежності від співвідношення між циклонічним і антициклонічним типом погоди бувають як теплі, так і холодні зими. Теплі зими характеризуються частими виходами атлантичних і середземноморських циклонів із щільною хмарністю та опадами у вигляді мокрого снігу, дощу або мряки. Холодні зими спостерігаються при формуванні стаціонарних антициклонів, внаслідок сталої адвекції арктичного повітря [3-5].

Зміна клімату є однією з основних проблем світового розвитку з потенційно серйозними загрозами для економіки та безпеки внаслідок підвищення ризиків, пов'язаних зі стабільним існуванням екосистем, забезпеченням продовольством і питною водою, з енергетичною безпекою, ризиків для здоров'я і життя людей.

Кількість вологи в атмосфері відіграє величезну роль у житті на Землі. Атмосферні опади живлять ріки, озера, поповнюють запаси прісної води. Також завдяки ним атмосферне повітря очищається від домішок. Опади, які випадають на земну поверхню поповнюють запаси вологи у ґрунті, які є джерелом водного живлення рослин.

Географічне поширення опадів по земній поверхні залежить від сукупної дії багатьох чинників: температури, випаровування, вологості повітря, хмарності, атмосферного тиску, пануючих вітрів, розподілу суходолу і моря, океанічних течій. Найважливішим серед них є температура повітря, від якої залежить інтенсивність випаровування і величина випаровуваності повітря (кількість вологи в міліметрах шару води, яка може випаруватися у певному місці за рік).

Протягом останніх років підвищення температури повітря, нерівномірний розподіл опадів, що мають зливовий, локальний характер в теплий період не забезпечують ефективного накопичення вологи в ґрунті спричинило збільшення кількості та інтенсивності посушливих явищ. У поєднанні з іншими антропогенними факторами це може привести до розширення зони ризикованого землеробства і навіть до опустелювання деяких областей України.

Темою роботи є аналіз просторово-часового розподілу кількості опадів на території Житомирської області за період з 2004-2018 рр. В якості вихідних даних в роботі використані дані щоденних метеорологічних спостережень за опадами на метеостанціях Житомир, Новоград-Волинський, Коростень, Овруч та Олевськ.

Результати. В процесі дослідження кліматичних показників Житомирської області були проаналізовані дані міських метеостанцій щодо атмосферних опадів за місяцями по містах Житомир, Новоград-Волинський, Коростень, Овруч, Олевськ за період 2004-2018 рр. [6]. За даними метеостанцій були розраховані значення середньої місячної суми атмосферних опадів по Житомирській області за даний період, а також обчислені відхилення отриманих даних від стандартної кліматичної норми [7]. Результати розрахунків наведено на рис. 1-5.

Житомир

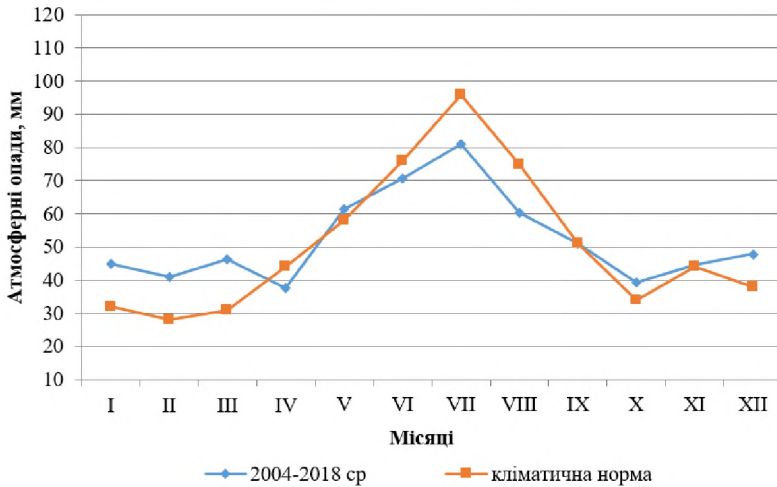

Рисунок 1 – Річний хід атмосферних опадів на станції Житомир

На рис. 1 представлено річний хід атмосферних опадів на станції Житомир за період 2004-2018 рр. З графіка видно, що у зимовий період та в березні кількість опадів вища за норму. Особливо значне перевищення у січні та лютому на 13 мм. У весняний період ця тенденція виражена менше: якщо в березні (на 15 мм) і травні відмічено перевищення норми, то в квітні кількість опадів була меншою за норму. Літній період чітко характеризується зменшенням кількості опадів на 15 мм в липні та серпні. Восени кількість опадів незначно перевищила норму.

Розподіли на станції Овруч (рис. 2) показують, що у зимовий період та в березні кількість опадів вища за норму. Особливо значне перевищення у жовтні на 9 мм. У весняний період ця тенденція виражена менше, в березні на 15 мм і травні на 10 мм відмічено перевищення норми, то в квітні кількість опадів була меншою за норму. Літній період чітко характеризується зменшенням кількості опадів на 15 мм в червні та 7 мм в серпні, а в липні збільшилась на 15 мм.

На рис. 3 представлено річний хід атмосферних опадів на станції Олевськ за період 2004-2018 рр. Як показує розподіл, наведений в графіку – у зимовий період кількість опадів незначно перевищує норму. У весняний період ця тенденція більш виражена, відмічено перевищення норми на 10-11 мм. Літній період чітко характеризується збільшенням кількості опадів на 6 мм в липні та серпні.

Овруч

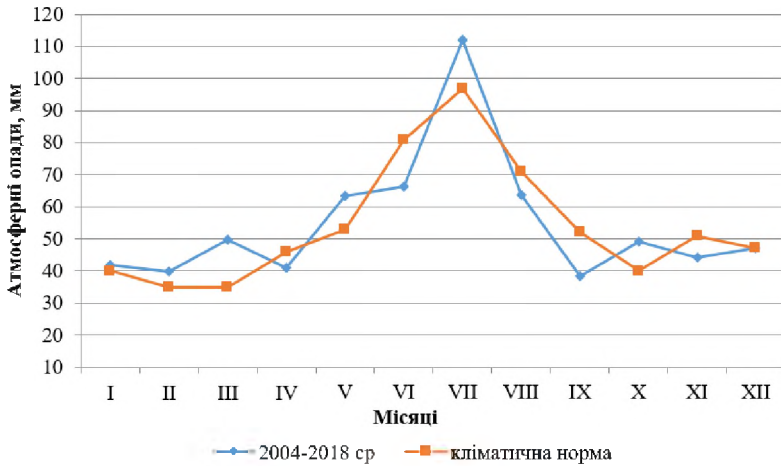

Рисунок 2 – Річний хід атмосферних опадів на станції Овруч

Олевськ

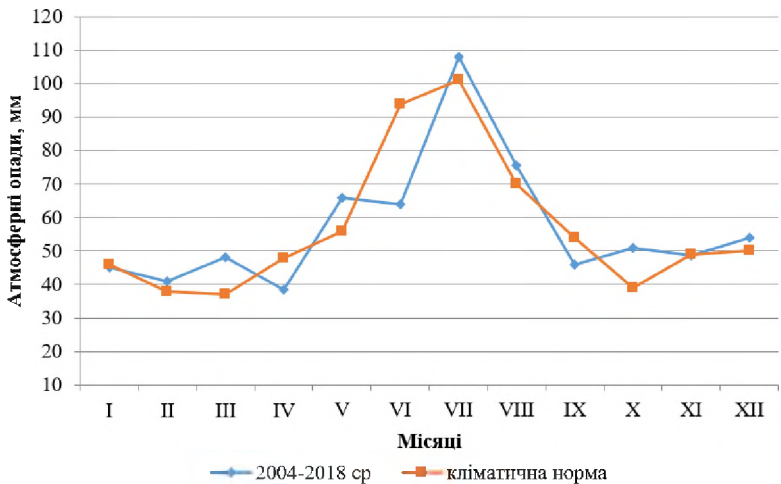

Рисунок 3 – Річний хід атмосферних опадів на станції Олевськ

Отримані розподіли на станції Коростень (рис. 4) свідчать, що значення відхилень від норми у зимовий період кількість опадів дещо вища за норму. У весняний період ця

тенденція виражена менше: якщо в березні і травні відмічено перевищення норми, то в квітні кількість опадів була меншою за норму. Літній період чітко характеризується зменшенням кількості опадів на 10-20 мм в червні та липні.

Коростень

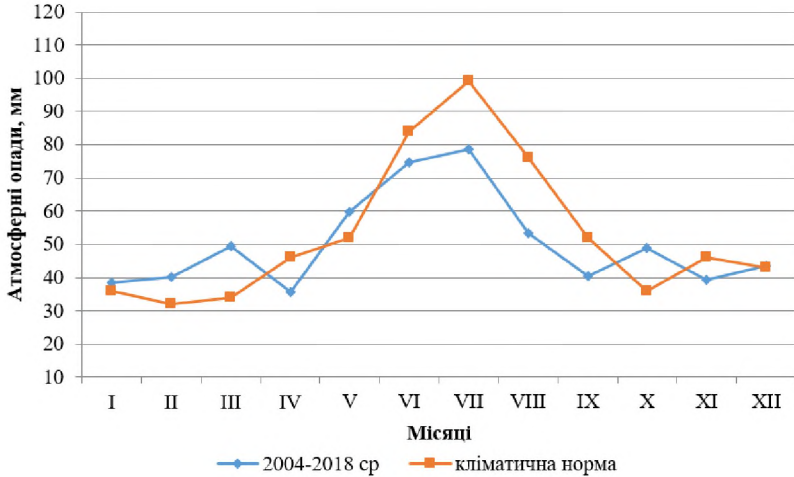

Рисунок 4 – Річний хід атмосферних опадів на станції Коростень

Новоград-Волинський

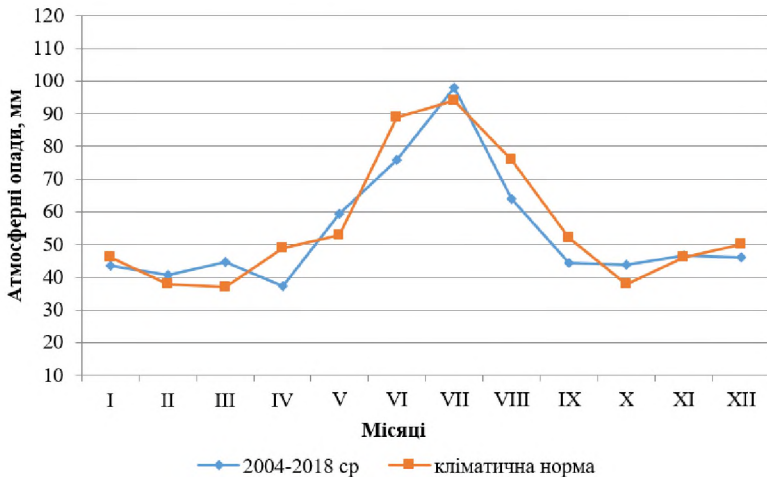

Рисунок 5 – Річний хід атмосферних опадів на станції Новоград-Волинський

Як показують розрахунки для станції Новоград-Волинський (рис. 5), а також значення відхилень від норми за весь період, розподіл дещо відрізняється від норми. Особливо значне зменшення у квітні та червні на 12-13 мм.

Висновки. Проведений аналіз даних 5 міських метеостанцій по містах Житомир, Новоград-Волинський, Коростень, Овруч, Олевськ за період 2004-2018 рр. дозволяє зробити наступні висновки. Спостерігається тенденція до потепління клімату в Житомирській області, особливо у зимові місяці. За період дослідження середньорічна кількість опадів зросла, відбувся їх сезонний перерозподіл. Зміни клімату призводять до розбалансування усталеної кліматичної системи, що може спричинити негативні наслідки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Врублевська О.О., Катеруша Г.П. Клімат України та прикладні аспекти його використання. Навчальний посібник. Одеса: ТЭС, 2012. 180 с.
2. Клімат України / За ред. Ліпінського В.М., Дячука В.А., Бабіченко В.М. Київ: Видавництво Раєвського, 2003. 343 с.
3. Атлас. Географія України. Київ, 1999.
4. Карповський Ю. [та ін.]. Житомирщина. Довідник-путівник. Київ, 1974.
5. О.П. Гавриленко. Екогеографія України: навч. посібник. Київ: Знання, іл. (Вища освіта XXI століття), 2008. 647 с.
6. Архівні дані ГМЦ Житомир. Багаторічна вибірка даних по Житомирській області.
7. Кліматичний кадастр України (стандартні кліматичні норми за період 1961–1990 рр.) / Державна гідрометеорологічна служба та ін. УНДГМІ-ЦГО, Київ, 2006. Електронний ресурс.

POLISH SCIENCE JOURNAL

Executive Editor-in-Chief: PhD Oleh M. Vodiany

ISSUE 8(64)

Founder: "iScience" Sp. z o. o.,
NIP 5272815428

Subscribe to print 27/10/2023. Format 60×90/16.

Edition of 100 copies.

Printed by "iScience" Sp. z o. o.

Warsaw, Poland

08-444, str. Grzybowska, 87

info@sciencecentrum.pl, <https://sciencecentrum.pl>

ISBN 978-83-949403-3-1

9 788394 940331